

Onderzoeksprogramma 2022 - 2^e tranche

Doelgroep preventieve detentie (extern)

Naar aanleiding van een aantal zeer ernstige incidenten bestaan er zorgen over delinquenten zonder stoornis maar met een hoog recidive-risico die veroordeeld zijn voor een zeden-, gewelds- of terroristisch misdrijf. Deze groep keert na detentie terug in de maatschappij, maar vormt in sommige gevallen nog een substantieel gevaar voor de veiligheid van de samenleving. Een maatregel preventieve detentie zou het mogelijk maken dat delinquenten met bovengenoemde kenmerken onder bepaalde voorwaarden door de strafrechter worden veroordeeld tot het ondergaan van deze veiligheidsmaatregel voor onbepaalde tijd, na afloop van de tenuitvoerlegging van de opgelegde gevangenisstraf. De rechter toetst periodiek of voortzetting nodig is. De vraag is hoe de potentiële doelgroep eruitziet voor wie een maatregel van preventie detentie soelaas kan bieden en wat de omvang ervan is.

Aantallen en ervaring rond draagmoederschap (extern)

Kinderen worden geboren via draagmoederschap zonder dat hier regelgeving voor is. Dit brengt risico's en onzekerheden met zich mee voor zowel kind, draagmoeder als wensouders. Het wetsvoorstel Kind, draagmoederschap en afstamming beoogt te waarborgen dat het traject zorgvuldig en transparant verloopt en zo veel mogelijk rechtszekerheid biedt voor de betrokkenen. Tevens wordt geregeld dat het kind op termijn de gegevens over de afstamming kan achterhalen. Het onderzoek brengt in kaart hoe vaak binnenlands draagmoederschap voorkomt in Nederland in de periode 2017 tot en met heden. Ook is de vraag hoe vaak wensouders zijn uitgeweken naar het buitenland. Daarnaast wordt onderzocht wat de frequentie is van strafrechtelijke onderzoeken/procedures rond draagmoederschap (bijvoorbeeld in het kader van illegale opnemings, illegale adoptie). Via interviews wordt betrokkenen gevraagd naar hun ervaringen met het draagmoederschapstraject en hun opvattingen over mogelijke verbeteringen.

Terugplaatsing na een (gedwongen) uithuisplaatsing (extern)

De bedoeling van het opleggen van een kindbeschermingsmaatregel is om ouders na bepaalde tijd weer de verantwoordelijkheid over het kind te geven. Het doel van het onderzoek is om scherper zicht te krijgen op de processen van terugplaatsing naar ouders en de mate waarin de jeugdbescherming erin slaagt kinderen (duurzaam) terug te plaatsen zodat de praktijk van het terugplaatsen van kinderen in de jeugdbescherming verbeterd kan worden.

Effecten van korte detenties (intern)

Het doel van dit onderzoek is na te gaan wat er bekend is over de effecten van korte detentie. Dit gebeurt aan de hand van bestaand Nederlands en internationaal onderzoek. Ook de effectiviteit van andere sancties zoals geldboetes, taakstraffen en voorwaardelijke sancties worden meegenomen. Het gaat dan om effecten op recidive, maar ook effecten op strafdoelen als re-integratie, afschrikking, vergelding en onschadelijkmaking.

Evaluatie Ritax 2.0 (extern)

Het risicotaxatie instrument dat wordt ingezet door de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) en Jeugdreclassering, de Ritax, is vernieuwd. In deze vernieuwde versie zijn een aantal fundamentele wijzigingen doorgevoerd. Daarnaast is de maximumleeftijd waarbij het instrument kan worden ingezet uitgebreid van 18 naar 23 jaar en kan het worden ingezet bij jongeren die zijn veroordeeld via het adolescentenstrafrecht. In dit onderzoek wordt nagegaan of deze wijzigingen van invloed zijn op de inschatting van de kans op recidive en op het profiel van minderjarige verdachten dat uit de Ritax naar voren komt. Wordt de Ritax door de nieuwe versie beter of minder goed gebruikt en waar ligt dat aan? Wat zijn de ervaringen met uitvoerders van het instrument enerzijds en gebruikers van de resultaten (Openbaar Ministerie, rechterlijke macht) anderzijds? Zijn er fouten, onduidelikheden of afwijkingen in de Ritax waar uitvoerders en gebruikers tegenaan lopen?

De betalingsbereidheid van Nederlandse kentekenhouders voor buitenlandse verkeersboetes (extern)

In 2015 is in Europa de richtlijn Cross Border Enforcement (CBE-richtlijn) vastgesteld die het mogelijk maakt om adresgegevens van kentekenhouders uit te wisselen tussen lidstaten voor het opleggen van boetes voor acht soorten verkeersovertredingen: snelheidsovertredingen, rijden door rood licht of stopteken, niet dragen van veiligheidsgordel, niet dragen van een helm voor motorrijders, rijden onder invloed van drank, rijden onder invloed van drugs, rijden over een verboden rijstrook en het gebruik van mobiele telefoon of ander device tijdens het rijden. Het doel van het onderzoek is om voor een aantal Europese landen te achterhalen wat de bedragen en inningspercentages van buitenlandse boetes zijn voor verkeersovertredingen opgelegd aan Nederlandse kentekenhouders.

Effectevaluatie Wet middelenonderzoek bij geweldplegers (extern)

In de aanpak van geweld speelt de bestrijding van middelengebruik een belangrijke rol. Op 1 januari 2017 is de Wet Middelenonderzoek bij geweldplegers (WMG) in werking getreden. Deze wet geeft de politie de bevoegdheid om een alcohol- en/of drugstest af te nemen bij een aanwijzing voor geweldpleging onder invloed. Na inwerkingtreding van de wet is gestart met de gefaseerde uitrol in drie gebieden in Nederland. Deze eerste fase van de implementatie is geëvalueerd. Vervolgens is een plan- en procesevaluatie van de WMG uitgevoerd. Nu wordt gevraagd om de laatste fase van de evaluatie van de WMG, een effectevaluatie. De centrale vraag luidt: is de uitvoering van de WMG in overeenstemming met de oorspronkelijke doelstellingen en verwachtingen van de wetgever en leidt deze tot de gewenste effecten?

Kosten afzonderlijke behandeling vordering benadeelde partij (voorschotregeling) (extern)

In het voorjaar van 2021 is het rapport van de Commissie onderzoek stelsel schadevergoeding voor slachtoffers van strafbare feiten verschenen. De commissie adviseert om de behandeling van de vordering benadeelde partij te vereenvoudigen en zowel de reikwijdte van de afzonderlijke procedure als de voorschotregeling aan te passen. Daarnaast adviseert de commissie om een bijzondere categorie tegemoetkoming bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven te introduceren voor (zeer) hoge letselschades. Overnemen van dit advies zal invloed hebben op de toepassing van de afgesplitste procedure. Om de consequenties van het advies van de Commissie te beoordelen is een nieuwe berekening van de publieke kosten van de voorschotregeling nodig. Aanvullend onderzoek naar de kosten van de voorschotregeling waarbij de adviezen van de commissie worden meegenomen, is wenselijk.

Wetsevaluatie Wet doorberekening kosten toezicht en tuchtrecht juridische beroepen (extern)

Op 1 januari 2018 is de Wet doorberekening kosten toezicht en tuchtrecht juridische beroepen in werking getreden. De wet bepaalt dat de beroepsgroepen zelf de kosten van het toezicht en tuchtrecht dragen, dit omdat de verantwoordelijkheid van de handhaving en het bevorderen van de kwaliteit primair bij de beroepsgroepen zelf ligt. De kosten worden voorgefinancierd door JenV en doorbelast aan de beroepsgroepen. Sinds de implementatie van de wet is gebleken dat de beroepsgroepen kampen met financieel-technische problemen en toenemende werkdruk. Daarom dient adequaat in kaart te worden gebracht of de doelstellingen zoals beoogd bij de implementatie van de wet ook daadwerkelijk behaald zijn. Ook is het van belang de positieve en negatieve effecten van de inwerkingtreding van de wet in het geheel en per beroepsgroep in kaart te brengen. Daarbij dient onderzocht worden of deze effecten in lijn zijn met de doelstellingen van de wet of dat deze effecten onbedoeld of onwenselijk zijn.

Onderzoek naar langdurige detentie na het plegen van drie ernstige geweldsmisdrijven (extern)

De aanleiding voor dit onderzoek is een motie van de Tweede Kamerleden Van der Plas (BBB) en Eerdmans (JA21) tijdens de begrotingsbehandeling van JenV eind 2021. De motie verzoekt 'in kaart te brengen wat de mogelijkheden zijn voor het opleggen van langdurige detentie na drie ernstige geweldsmisdrijven en welke wetswijzigingen hiervoor nodig zijn'. Nagegaan wordt of na

recidive ook daadwerkelijk door strafrechters een hogere straf opgelegd. Wat zijn de redenen voor het al dan niet opleggen van hogere straffen bij recidive van ernstige geweldsmisdrijven?

Procesevaluatie van de voorziening Mediation in Strafzaken (intern)

Sinds 2013 is aanvankelijk in regionale pilots geëxperimenteerd met de inzet van mediation in strafzaken (MiS). In 2015 heeft Intervict een evaluatie uitgevoerd van deze pilots. Vanaf 2017 zijn deze experimenten overgegaan in een landelijke toepassing van MiS en is hiervoor door de praktijk een bestendige werkwijze ontwikkeld. Omdat de werkwijze gegroeid is vanuit pilots, is er nog steeds een pilotachtige werkwijze. Dit evaluatieonderzoek brengt in kaart hoe de voorziening Mediation in Strafzaken (MiS) werkt en wat mogelijke gevolgen kunnen zijn voor verdachten, voor slachtoffers en voor de verwijzers (rechters en officieren). Wordt MiS uitgevoerd zoals beoogd in de vastgelegde werkprocessen? Worden knelpunten ervaren met de huidige werkwijze? Hoe werkt het inzetten van mediation in strafzaken door in het vervolg van de strafzaak?

Aard en omvang corruptie BES eilanden (extern)

In het Inspectierapport BES eilanden (Bonaire, Saba en St. Eustatius) van juni 2015, van de Raad voor de Rechtshandhaving, komt naar voren dat corruptiebestrijding op de BES eilanden zowel een preventieve als een repressieve kant kent, maar dat doorontwikkeling absoluut noodzakelijk is om tot slagvaardige en krachtige corruptiebestrijding te komen. Ook concludeert de Raad dat de betrokken organisaties 'maar zeer ten dele' inzicht hebben in de aard en omvang van corruptie op de BES eilanden. Dit onderzoek brengt – voor zover dat mogelijk is – de aard en omvang van mogelijke ondermijning en corruptie op de BES-eilanden in kaart. Daarmee wordt beoogd concrete acties te formuleren over nut een noodzaak van (eventuele) versterking van de opsporing en vervolging van corruptie

Omvang van ransomware in Nederland (extern)

Er bestaat veel onduidelijkheid over de hoeveelheid ransomware-aanvallen in Nederland en de schade van deze aanvallen. Dit gebrek aan inzicht in (de omvang van) het fenomeen bemoeilijkt de aanpak van ransomware. De kennis over dit fenomeen is versnipperd. Zo hebben cybersecuritybedrijven inzicht in de hoeveelheid slachtoffers van ransomware-aanvallen en de hoeveelheid losgeld die daar (eventueel) bij wordt betaald. De politie beschikt over de aangiftes die ieder jaar worden gedaan van ransomware en het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) over de meldingen die bij hen worden gedaan. Dit onderzoek beoogt de informatie van cybersecuritybedrijven, verzekeraars, de politie en het NCSC met elkaar te combineren opdat een eerste overkoepelend beeld geschetst kan worden van de omvang van ransomware in Nederland.

Onderzoek straftoemeting VPT-delicten (extern)

In het geval van Veilige-Publieke-Taakdelicten (agressie en geweld jegens werknemers met een publieke taak) heeft de officier van justitie de mogelijkheid een hogere straf te eisen dan gebruikelijk, als signaal dat dit soort crimineel gedrag niet wordt getolereerd. Onderzocht wordt wat de gevolgen zijn van de mogelijkheid van een hogere strafeis voor de straf die de rechter uiteindelijk oplegt. Hoe luiden de feitelijke strafeisen in zaken betreffende VPT-delicten en wat is de motivering voor deze strafeisen? In hoeverre, en zo ja waarom, is er sprake van afwijking van de relevante richtlijn van het OM?

Onderzoek naar vermijdbare beroepen binnen het bestuursrecht (intern)

Het kabinet streeft naar het voorkomen en verminderen van onnodige procedures binnen het bestuursrecht om zo bij te dragen aan het vergroten van het vertrouwen tussen burgers en overheid. Tegen deze achtergrond focust dit onderzoek op het procedeedrag van bestuursorganen en op aangrijpingspunten voor het teweegbrengen van veranderingen in dit gedrag. Op basis van een analyse van uitspraken op beroepen wordt onder andere uitgezocht hoeveel beroepen van burgers er in de periode 2017-2021 binnen het bestuursrecht gegrond zijn verklaard en op basis van welke argumenten. Tevens vinden verdiepende gesprekken plaats met vertegenwoordigers van bestuursorganen en met bestuursrechters betrokken bij beroepszaken.

Toestemming, inzet en werkwijze ondersteuningsgroepen (extern)

Voor het verrichten van complexe aanhoudingen kan de politie assistentie krijgen van een Aanhoudings- en Ondersteuningsteam (AOT). Voor de inzet van een AOT gelden zware toestemmingsvereisten omdat een (mogelijke) inbreuk op grondrechten aan strenge wettelijke voorwaarden is gebonden. De laatste twee decennia zijn er daarnaast ook zogeheten Ondersteuningsgroepen (OG's) ontstaan. Daarbij gelden minder zware toestemmingsvereisten. Ook bij de Douane en de FIOD bestaan er OG-achtige teams. Het is nodig preciezer te bepalen welke begrenzingsen gelden voor de inzet van een ingrijpend middel. In het onderzoek zal worden nagegaan in welke gevaarsituaties OG's worden ingezet en wat de afwegingen zijn om een OG dan wel een AOT in te zetten. Andere onderzoeksvragen zijn: hoe opereren OG's en in welke mate is daarbij sprake van een inbreuk op grondrechten? Over welke uitrusting beschikken OG's en waarom hebben zij die uitrusting nodig?

Toezicht kwaliteit ideologische duidingen (extern)

Binnen de contraterrorismeketen wordt de ideologie/het wereldbeeld dat (mogelijk) geradicaliseerde personen uitdragen, nader geduid. Dit kan uiteindelijk verstrekkingen consequenties hebben, zoals het intrekken van het Nederlanderschap en het verblijfsrecht. Ook kan iemand een CTER-label krijgen (= (contra-)terrorisme, extremisme en radicalisering) en kunnen in het verlengde daarvan bestuurlijke maatregelen worden genomen, zoals een paspoortmaatregel, sanctiemaatregel, een gebiedsverbod of een meldplicht. Dit benadrukt het belang van een deugdelijke kwaliteitstoets op de duiding. Onduidelijk is in hoeverre er toezicht bestaat op de totstandkoming, de kwaliteit en het gebruik van (ideologische) duidingen in de persoonsgerichte aanpak binnen de brede contraterrorismeketen en, zo ja, op welke wijze is dat toezicht georganiseerd? Zo nee, hoe zou het toezicht eruit moeten zien en is het wenselijk een toezichtmechanisme op te zetten met een onafhankelijke toezichthouder? Tevens omvat het onderzoek een inventarisatie van de bestaande mogelijkheden om in beroep te gaan voor personen die worden onderworpen aan een ideologische duiding. Is het nodig deze beroepsmogelijkheden beter te organiseren, inclusief mogelijkheden voor contra-expertise?

Nulmeting Nederlandse Cyber Security Strategie (NLCS) (extern)

Nederland is een van de meest gedigitaliseerde landen ter wereld. Wanneer vitale processen worden aangetast, kan dit leiden tot maatschappelijke verstoring. In het coalitieakkoord is afgesproken dat het kabinet investeert in een brede meerjarige cybersecurity aanpak, die zal voortbouwen op onder andere de Nederlandse Cybersecurity Agenda (NCSA). Bij de eerdere evaluatie van de NCSA bleek een effectevaluatie niet goed mogelijk. Een van de redenen hiervoor was het ontbreken van een nulmeting. Dit onderzoek moet hierin voorzien.

Onderzoek financiering curator (extern)

Bij een groot aantal faillissementen is er nauwelijks enig (vrij) actief, terwijl de curator op grond van de wet wel wordt geacht een oorzakenonderzoek te doen en de boedel te beheren en te vereffenen. In die gevallen blijft er niet of nauwelijks wat over om de curator te betalen voor zijn werkzaamheden. Daarom zou er voor de curator in elk faillissement met een 'lege' of ontoereikende boedel, een bepaald bedrag beschikbaar moeten zijn als tegemoetkoming. Het is echter niet duidelijk hoe groot de geschetste problematiek is. Dit bemoeilijkt het vinden van een passende oplossing. Het onderzoek dient derhalve te achterhalen welke werkzaamheden er worden verricht, welke kosten er zijn en hoe vaak er sprake is van een ontoereikend faillissement waarin het salaris aan de curator niet kan worden uitbetaald. Daarnaast is het nodig te inventariseren welke mogelijke passende oplossingen er zijn voor deze problematiek.

Ontwikkeling van een MKBA-werkwijzer voor het JenV domein (extern)

Politieke en maatschappelijke ontwikkelingen (Operatie Inzicht in Kwaliteit, Kinderopvangtoeslagaffaire, Werk aan Uitvoering) tonen het belang van goed afgestemd en getoetst beleid. Maatschappelijke kosten-batenanalyses (MKBA) kunnen hier een zinvolle bijdragen aan leveren. Indien een rijksoverheidsorganisatie besluit tot een MKBA is zij verplicht de Algemene Leidraad MKBA en de bijbehorende domein specifieke werkwijzers te volgen. Het doel van een

MKBA-werkwijzer voor het JenV domein is om te komen tot een eenduidige methodiek, definities en eventuele kengetallen voor MKBA's met een JenV component. De werkwijzer MKBA voor JenV dient een aanvulling te zijn op de algemene leidraad MKBA en de reeds bestaande werkwijzers.

Onderzoek naar achtergrond COA-incidenten en misdrijven onder asielzoekers 2017-2021 (intern)

Het onderzoek beoogt nadere duiding te geven aan de bevindingen in het Incidentenoverzicht 2017-2021. Dit is een kwantitatief overzicht van het aantal incidenten, politieregistraties en afhandelingen van zaken door het OM waarbij bewoners van COA-locaties betrokken waren. Waar het incidentenoverzicht beschrijvend van aard is, is een verdiepende analyse gewenst om de resultaten beter te kunnen duiden en, waar relevant, verbanden te kunnen vaststellen. Het doel is dan ook om met dit onderzoek verbeterd inzicht te krijgen in de (persoons- en omgevings)factoren die een rol spelen bij overlast en criminaliteit onder bewoners van COA-locaties. Is er een verband tussen betrokkenheid bij incidenten en bij misdrijven? Wat is de rol van door het COA opgelegde maatregelen in het vertonen en voorkomen van overlast gevend gedrag? Welke conclusies kunnen er getrokken worden die relevant zijn voor het ontwikkelen of inzetten van nieuwe maatregelen?

Kwalitatief onderzoek huisvesting statushouders (onderdeel LOCS project) (intern)

Statushouders verhuizen na vergunningverlening naar woonruimte in gemeenten. Zij worden volgens de gemeentelijke taakstelling over het land verdeeld, waarmee een spreiding naar gemeentegrootte wordt bewerkstelligd. Er is weinig bekend over wat statushouders zelf belangrijk achten voor een goede landing in Nederland, terwijl ervaringen van de mensen over wie dit gaat nuttige inzichten kunnen geven. Dit onderzoek moet duidelijk maken welke factoren volgens statushouders van belang zijn in het huisvestingsproces. Zo ontstaat meer inzicht in hoe het uitplaatsings- en huisvestingsbeleid invloed heeft op het leven van statushouders. Wat zijn factoren die maken dat statushouders zich al dan niet thuis voelen in hun gemeente? Hoe denken statushouders over de factoren die nu worden meegenomen in het huisvestingsbeleid? Vinden zij dezelfde factoren belangrijk als degenen die verantwoordelijk zijn voor de toewijzing aan gemeenten?